

починає вилучати кошти із системи по тим чи іншим правилам. Внески в пенсійну систему в Швеції збираються і контролюються податковими органами.

Модель пенсійного страхування Німеччини характеризується як «система трьох рівнів». Перший рівень пенсійної системи функціонує на основі законодавчих норм і є обов'язковим. Другий рівень передбачає забезпечення старості підприємствами. Більшість підприємств виплачують своїм колишнім співробітникам при виході на пенсію по віку так звані «пенсії від підприємства» додатково до пенсій, зароблених в системі обов'язкового пенсійного страхування. Третій рівень захисту — це піклування про свою старість особисто, цей рівень є добровільним, тобто кожен самостійно приймає рішення щодо забезпечення своєї старості, способу та методів її забезпечення.

Висновки та перспективи подальших розвідок з даного напрямку Отже, на сьогоднішній день більшість країн світу застосовують змішану багаторівневу модель соціального захисту, яка поєднує в собі розподільчу пенсійну систему так і накопичувальну. Розподільча пенсійна система введена як обов'язкове пенсійне страхування і стосується всього населення країни, а приватне страхування базується на основі накопичувальної системи. У багатьох розвинутих країнах світу також застосовують професійні пенсійні системи. У таких країнах як Франція, Німеччина вони стали невід'ємною складовою частиною системи соціального забезпечення працівників, що є ще одним джерелом пенсійних доходів населення у старості. Заохочення громадян до добровільної системи пенсійного страхування відбувається через сприйняття її як справедливої і такої, що відповідає інтересам населення.

Література

1. Мельник О. Реформування пенсійного забезпечення в Україні // Фінанси України. — 2002. — №4. — С.32-39.
2. Михайлов А.В., Ткач О.Й. недержавні пенсійні фонди: сьогоднішній погляд у майбутнє. — Київ: В-во СПД Савчина, 2001. — 244 с.
3. Трубич С.Ю., Швець В.Є. Формування системи соціального-страхування // Фінанси України. — 2000. — №2. — С.110.
4. С.І.Юрій, М.П. Шаварина, Н.В.Шаманська Соціальне страхування: Підручник. — К.: Кондор. — 2004. — 464 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] — <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Пенсійного фонду України [Електронний ресурс] — <http://www.pfu.gov.ua/>

УДК 336.02

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

Наконечна С.А.,
Мовчан В.Л.

Статтю присвячено аналізу системи податкового регулювання України в умовах дії Податкового кодексу. Дослідження проводиться в наступному напрямку: сучасний стан, проблеми та перспективи подальшого розвитку. Запропоновано систему заходів, реалізація яких сприятиме удосконаленню системи оподаткування підприємств.

The article is sanctified to the analysis of the tax adjusting of Ukraine in the conditions of action of the Internal revenue code. Research is conducted in next direction: the modern state, problems and prospects of further development. The system of measures realization of that will assist the improvement of the taxation system of enterprises is offered.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших умов економічного зростання та соціально-політичної стабільності будь-якої країни є цілісність та збалансованість податкової системи. Розвиток податкової політики завжди відносився до важливих категорій в економічному житті нашої держави. Це пояснюється перебуванням економіки в режимі оздоровлення після світової фінансової кризи, коли виникає необхідність правильного та активного управління господарчими процесами, використання фінансового потенціалу, основу якого складають саме податки.

Стрімке посткризове відновлення української економіки на основі нової якості розвитку неможливе без розбудови прогнозованої, ефективної та дієвої податкової системи. В нових ринкових економіках, якою

сьогодні є і українська, виражена і збалансована фіскальна політика є одним із ключових факторів зростання виробництва, інвестиційної активності та зайнятості. Проте в умовах економічного спаду, коли саме фіскальні заходи мали стати одним із ключових інструментів антикризової політики, вітчизняна податкова система під тиском наслідків фінансово-економічної кризи та неадекватних економічних рішень уряду сама перетворилася на джерело ризиків для відновлюваних процесів. Вона була зорієнтована переважно на вирішення кон'юнктурних фіскальних завдань, пов'язаних з необхідністю мобілізації до бюджету додаткового обсягу фінансових ресурсів, аніж на стимулювання якісних позитивних структурних зрушень в економіці.

На сьогоднішній день в Україні виникла ціла низка непорозумінь між державою та фізичними і юридичними особами з приводу нових норм оподаткування. Тому можна без перебільшення говорити про актуальність даної теми для України.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми і недоліки податкової політики, шляхи реформування та заходи збільшення її ефективності досліджували в ряді наукових праць українські вчені: Д. Василик, В. Суторміна, А. Соколовська, В. Федосов, Л. Шабліста, Ф. Ярошенко, П. Мельник, В. Андрущенко, В. Мельник, С. Лекарь, В. Базилевич, М. Азаров, Й. Петрович та інші.

Виділення невирішених питань. Незважаючи на те, що над цією темою працювали багато вітчизняних науковців та відомих політиків існує ще ряд нерозкритих питань у зв'язку зі зміною податкового законодавства. Політика податкового регулювання виступає важливим засобом державного регулювання економіки і використовується для виконання пріоритетних напрямів розвитку суспільства та держави. Саме завдяки податковій політиці держава має можливість впливати на соціально-економічні процеси: обсяг виробництва, зайнятість населення, інвестиційну політику, розвиток НТП, структурні зміни в економіці, рівень ціноутворення та контроль за монополією, налагодження міжнародних зв'язків, рівень життя та споживання. Саме тому подальше реформування системи оподаткування та правильне ведення податкової політики в умовах дії Податкового кодексу залишаються першочерговими завданнями на даному етапі розвитку.

Постановка завдання. Метою даного дослідження виступає розробка шляхів подальшого реформування податкової політики та визначення шляхів її вдосконалення.

Викладення основного матеріалу. Податкова система України є однією з найбільш складних і найменш ефективних не тільки серед країн європейського регіону, а й у глобальному порівнянні, що регулярно підтверджують міжнародні звіти та рейтинги, дослідження вітчизняних економістів, а також оцінки інвесторів, що працюють в Україні. У рейтингу податкових систем Paying Taxes, підготовленому Світовим банком спільно з PriceWaterhouseCoopers, Україна посіла 181 місце зі 183 досліджуваних країн. Можливо це і є основна причина, яка на сьогоднішній день не дозволяє ефективно та конкурентоспроможливо розвиватися нашій державі. За даними дослідження, середньостатистичне українське підприємство протягом року сплачує 135 податків та платежів, що є найгіршим показником у світі. Для порівняння, в Росії кількість платежів складає — 11, Польщі — 40, Чехії — 12, Білорусі — 107, Грузії — 18, США — 10, Франції — 7, Китаї — 7 (табл. 1). Більшість податків і внесків (96) в Україні пов'язана з оподаткуванням праці.

До слова, вітчизняна система оподаткування до 1 січня 2011 року нараховувала 29 загальнонаціональних і 14 видів місцевих податків і зборів, а на даний момент становить 18 і 5 видів відповідно [1]. Це значно менше, але все одно багато. Крім того, наприклад, держмито тепер не вважається податком чи збором, але сплачувати його все одно необхідно.

Ще однією слабкою ланкою податкової системи України є високий показник навантаження на комерційний прибуток підприємств. У міжнародній практиці комерційний прибуток визначається як чистий дохід, скоригований на матеріальні затрати виробництва, амортизацію, операційні та адміністративні витрати, але без урахування внесків до соціальних фондів і прямих податків. Понад 57% комерційного прибутку підприємств вилучається до бюджету та позабюджетних соціальних фондів (149 місце): 43,1% комерційного прибутку йде на сплату внесків та відрахувань з фонду оплати праці, 12,3% — податку на прибуток підприємств, що є одним з найвищих показників в Європі.

Існуючі серйозні недоліки податкової системи призвели до таких проблем системного характеру, як [3]:

1) податкова заборгованість платників перед бюджетом і державними цільовими фондами, що зумовлено: — відсутністю ефективних механізмів, які забезпечують відповідальність суб'єктів господарювання за невиконання своїх фінансових зобов'язань;

Сприятливість податкових систем країн світу [7]

Країна	Кількість платежів	Затрачений час, год	Навантаження на прибуток, %	Рейтинг
1	2	3	4	5
Данія	9	135	29,2	13
Канада	9	119	43,6	28
Швеція	2	122	54,6	42
Латвія	7	279	33,0	45
Франція	7	132	65,8	59
США	10	187	46,3	61
Грузія	18	387	15,3	64
Німеччина	16	196	44,9	71
Греція	10	224	47,4	76
Болгарія	17	616	31,4	95
Росія	11	320	48,3	103
Азербайджан	22	376	40,9	108
Чехія	12	613	47,2	121
Угорщина	14	330	57,5	122
Японія	13	355	55,7	123
Китай	7	504	63,8	125
Аргентина	9	453	108,1	142
Румунія	113	202	44,6	149
Бразилія	10	2600	69,2	150
Польща	40	395	42,5	151
Індія	59	271	64,7	169
Україна	147	736	57,2	181
Білорусь	107	900	99,7	183

— недосконалістю системи списання та реструктуризації податкової заборгованості підприємств перед бюджетом;

— проведенням взаємозаліків, які роблять невиконаною своєчасну повну сплату податків;

— проблемами окремих галузей (наприклад, паливно-енергетичного комплексу), які є найбільшими боржниками бюджету;

2) бюджетна заборгованість із відшкодування податку на додану вартість, основними причинами, які ускладнюють виконання державою зобов'язань перед платниками ПДВ є:

— пред'явлення необґрунтованих вимог на відшкодування податку на додану вартість і зниження сум податкових зобов'язань;

— виконання прогнозних показників надходжень із податку на додану вартість до державного бюджету за рахунок неповернення платникам переплачених сум податку;

— недоліки законодавчих норм, якими регулюється процедура відшкодування;

3) ухилення від оподаткування та сплати податків, ця проблема є однією з найгостріших в Україні, як вже зазначалося, на масштаби ухилення від сплати податків впливає:

— високий рівень податкових ставок, нерівномірний розподіл податкового навантаження;

— порушення принципу рівності платників перед законом;

— складність і недосконалість законодавства, яким регулюється підприємницька діяльність;

— неефективність державної бюджетної політики;

4) нерівномірне податкове навантаження, внаслідок чого найбільше навантаження покладене на законослухняних платників, позбавлених податкових пільг.

Отже, недоліки існуючої податкової системи вимагають негайного її реформування. Проте варто мати на увазі, що реалізація податкової реформи повинна бути цілеспрямованою, системною, відкритою, вива-

женою і, найголовніше, поступовою у часі, що сприятиме створенню стабільних умов для підприємницької діяльності.

З цією метою урядом було прийнято Податковий кодекс України, який вступив в дію з 1 січня 2011 року. Він мав чітко і ефективно поєднати фіскальну функцію, від якої залежить життєдіяльність держави, і стимулюючу, включаючи зниження тіньової економіки, мінімізацію серйозних схем корупції в десятки мільярдів гривень, які не надходять до держбюджету та гальмують розвиток життєдіяльності держави і суспільства.

Найбільше змін зазнав податок на прибуток підприємств, в якому змінилось майже все, починаючи від ставки оподаткування і закінчуючи складом витрат.

Податок на прибуток підприємств в Україні відіграє одну з ключових ролей, оскільки разом з податком на додану вартість є основними бюджетоутворюючими податками. Цей податок сплачують всі юридичні особи (як резиденти, так і нерезиденти), які здійснюють підприємницьку або комерційну діяльність на території України. Об'єктом оподаткування виступає прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, визначених згідно зі статтями 135 — 137 Податкового кодексу, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду, визначених згідно зі статтями 138 — 143.

Досить значні зміни відбулися у розрахунку складу витрат підприємства за звітний період. Метою зміни порядку розрахунку витрат є зменшення зловживання суб'єктами підприємництва схем мінімізації податкових зобов'язань. Зокрема заборонено відносити до складу витрат благодійну допомогу неприбутковим організаціям, відомо, що самі власники підприємств створювали неприбуткові організації саме з метою зменшення податкового зобов'язання. Витрати, які несе підприємство у зв'язку зі співпрацею з фізичними особами, не можна включати до складу витрат. Оскільки саме завдяки цьому підприємства, які були на спрощеній системі оподаткування, часто перераховували кошти фізичним особам підприємцям, для зменшення доходу в межах 500 тис. грн. Також кодекс забороняє відносити до витрат оплату придбаних у нерезидента послуг з консалтингу, маркетингу, реклами в обсязі, що перевищує 4% доходу платника від реалізації за минулий рік — без врахування ПДВ та акцизного податку.

З одного боку, зміна складу витрат допоможе значно змінити кількість незаконних схем по зменшенню об'єкта оподаткування. Але, з іншого боку, це порушує принцип нейтральності податкової системи. Якщо уряд хоче ліквідувати спрощену систему, то це потрібно робити прямо і відкрито, а не шляхом запровадження прихованих локальних норм, які при формальному збереженні спрощеної системи роблять її неконкурентоздатною.

Платники ж єдиного податку, які використовуються для мінімізації оподаткування, будуть і надалі здійснювати операції з платниками податків, які працюють за загальною системою оподаткування, оскільки «виручка» від мінімізації оподаткування у таких випадках дозволяє покрити додаткові витрати.

Усі інші обмеження хоч і викликають гнів підприємців, але вони стали актуальними лише через те, що самі підприємці активно мінімізували сплату податків.

Щодо переваг, які згідно з Податковим кодексом України будуть стосуватись суб'єктів господарської діяльності, можна відмітити поступове зниження фіскального тиску з боку податку на прибуток, ставка якого вже з 1 квітня 2011 року складає 23% і в подальшому до 2014 року повинна скласти 16%. Такі дії безпосередньо повинні стимулювати суб'єктів господарювання на продовження діяльності та на створення нових підприємств. У результаті зниження ставки податку до 16% Україна буде мати одну з найнижчих номінальних ставок. Найнижчі ставки у ЄС застосовуються переважно у країнах Центрально-Східної Європи як наслідок конкуренції — змагання країн за залучення капіталу через формування максимального сприятливого податкового режиму (рис.1) [6].

Позитивним моментом є також звільнення новостворених підприємств від оподаткування на 5 років. На нашу думку, це буде сильним поштовхом для підвищення підприємницької ініціативності. Новостворені підприємства матимуть змогу без фіскального тиску з боку держави спробувати свої сили на конкурентному ринку.

Неправильним, з точки зору надання пільг, є звільнення побудованих готелів на 10 років від оподаткування податком на прибуток. Звісно можна вважати, що цей хід робиться для ефективного проведення «Євро 2012». Але з іншої сторони, обізнані в цій сфері люди розуміють, що на готель потрібно тільки отримувати рік або два дозволи на будівництво. Це означає, що тільки ті, хто вже отримав ці дозволи давно будуть мати право на пільгу, незважаючи на надприбутки під час проведення чемпіонату Європи.

Забудовники даною пільгою навряд чи зможуть скористатись через обмаль часу. До уваги не береться навіть те, якою діяльністю будуть займатися готелі (чи продавати тютюн та горілку, чи там буде казино і т.д.), платниками податку на прибуток вони не будуть 10 років, що є значним недоліком Податкового кодексу.

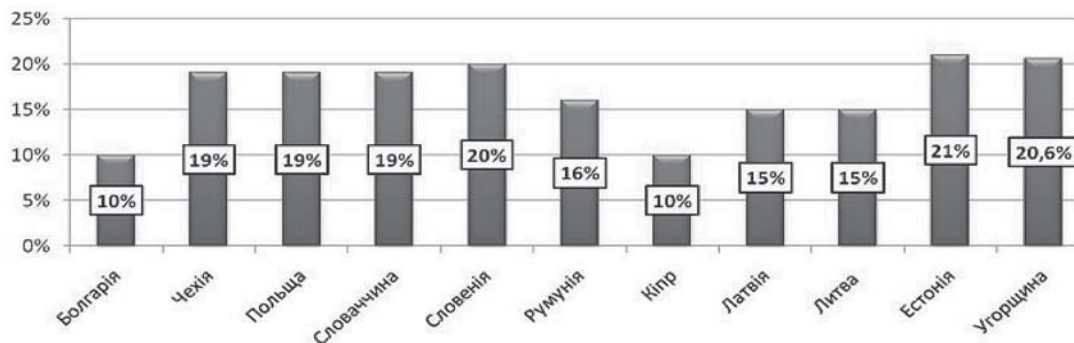

Рис. 1. Ставки податку на прибуток у деяких країнах ЄС

Для інвесторів недавно введений Податковий кодекс приготував деякі хороші новини. По-перше, це те, що інвестиційний прибуток звільняється від оподаткування протягом перших 3-х років з моменту отримання першого прибутку, одержаного від реалізації інвестиційного проекту з інвестицією, що дорівнює не менше, як 3 млн. дол., а для малих підприємств — не менше, як 500 тис. дол. По-друге, виплата дивідендів, що виплачуються інвестору суб'єктом господарювання, який реалізує свій інвестиційний проект, оподатковуються за ставкою 3 %.

Незважаючи на всі нововведення, що відбулись за останній час в нашій країні, сьогоденній системі оподаткування ще притаманні такі проблеми:

1. Ведення підприємством двох паралельних обліків — бухгалтерського та податкового: взаємозв'язок бухгалтерського обліку з нормами Податкового кодексу є однією з найважливіших бухгалтерських проблем сьогодення. Цей конфлікт змушує піднімати питання про виділення податкового обліку із єдиної системи бухгалтерського обліку, визначення єдиної методики розрахунку податкового зобов'язання за даними бухгалтерського обліку тощо. Головними причинами, що спричиняють розбіжності показників фінансової і податкової звітності є дата визнання доходів і витрат у бухгалтерському обліку та відповідно до Податкового кодексу, обмеження щодо віднесення затрат до складу витрат з метою визначення об'єкта оподаткування. Момент визнання доходів (витрат) підприємства є одним із ключових питань обліку. Основними причинами різниці у часі між доходами (витратами) бухгалтерського обліку і відповідними їм доходами (витратами) в оподаткуванні податком на прибуток є застосування правила «першої події»; коригування витрат на залишки запасів; застосування різних методів амортизації.
2. Скасування можливості подавати консолідовану звітність. У розвинених країнах, навпаки, говорять про максимальну агрегацію звітності, навіть на рівні розгалужених корпорацій.
3. Безвідповідальне та необгрунтоване надання податкових пільг: надання економічно необгрунтованих пільг в оподаткуванні не можна назвати ефективними стимулами чи регуляторами підприємницької діяльності. Досвід розвинутих країн свідчить, що поширення такої форми підтримки підприємства, як пільги з податку на прибуток підприємства, не є перспективною.

Саме тому, в Україні є актуальним питання про вдосконалення податку на прибуток підприємства, який має забезпечувати достатні державні надходження.

Висновки і перспективи подальших розвідок. До важливих напрямків удосконалення функціонування податку на прибуток підприємства можна віднести такі:

- реформування системи оподаткування прибутку підприємств фінансового сектора економіки;
- забезпечення стимулюючої ролі податкової амортизації в оновленні основних фондів шляхом застосування принципу прискореної амортизації до пріоритетних інноваційних технологій;
- запровадження інвестиційного податкового кредиту з податку на прибуток підприємств для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти пріоритетного розвитку.

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок про перспективний розвиток податкової системи України після введення в дію Податкового кодексу. Адже він вносить якісно нові зміни щодо оподаткування податком на прибуток і не тільки. Введення Податкового кодексу дає можливість більш ефективно регулювати податкову політику держави, хоча деякі питання ще залишаються невирішеними та потребують доопрацювання та розв'язання.

Література

1. Податковий кодекс України — Закон України, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI.
2. Бечко П.К., Лиса Н.В. Податковий менеджмент: навч. посіб. / П.К. Бечко, Н.В. Лиса — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 288 с.
3. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент: підруч. / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, В.В. Карпова — К.: Знання, 2008. — 525 с.
4. Кміть В.М. Правові колізії у податковому законодавстві України та шляхи їх усунення / В.М. Кміть // Науковий вісник Національного університету ДПС України. — 2010. — №1 (48). — с. 209-215.
5. Лисенков Ю.М., Біда С.О. Основні нововведення Податкового кодексу України щодо складу податків. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
6. Ткаченко Т.І. Порівняльний аналіз податкового навантаження в економіці України та країнах з розвинутою ринковою економікою / Т.І. Ткаченко // Формування ринкової економіки в Україні. — 2009. — Вип. 19. — с. 460–464.
7. Paying Taxes: The global picture. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pwc.com>.

УДК 656.13

СОЦІАЛЬНІ ЕЛЕКТРОННІ КАРТКИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБЛІКУ ПІЛЬГОВИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН

Оксюта Н.С.

В статті розглянуто методичні основи впровадження соціальних електронних карток, як інструменту обліку пільгових категорій громадян на пасажирських перевезеннях автомобільним транспортом в Україні

In the article the methodological basis for implementation of social electronic cards as a means of accounting privileged categories of citizens on passenger transport by road in Ukraine

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, для фінансування усіх пільг, передбачених чинним законодавством України, необхідна сума, що у декілька разів перевищує обсяг бюджетних коштів, які виділяються на їх фінансування. Це спричинено тим, що в нашій державі не існує чіткого механізму обліку наданих пільг. А за відсутності ефективного механізму такого обліку, необхідного для розрахунків з організаціями, що надають транспортні послуги, часто виникають серйозні фінансові суперечності між державою та автотранспортними організаціями.

Мета дослідження. Проаналізувати існуючу ситуацію, розглянути досвід зарубіжних країн та дати рекомендації щодо запровадження соціальної електронної картки в Україні, для обліку пільгових категорій громадян.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні питання перевезення пільгових категорій громадян в Україні є дуже актуальним. Так за даними Міністерства інфраструктури України, кількість осіб, що мають право на пільговий проїзд в автомобільному транспорті міського та приміського сполучення перевищує 20 млн. [1] При цьому, за даними Міністерства соціальної політики України, в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб на пільговому обліку перебувають близько 14 млн. осіб. Тому першочерговим завданням є створення чіткого механізму обліку наданих послуг. Виконати це завдання можна, ввівши для пільгових категорій пасажирів смарт-карти або інші електронні карти для обліку наданих послуг, що будуть містити вмонтований безконтактний чіп для зчитування інформації з картки та встановивши відповідні зчитувальні пристрої у транспортних засобах.

Смарт-картка, яка являє собою чіп-карту розміром з кредитну картку, в якій міститься мікропроцесор, надає доступ до багатьох знижок, пільгових послуг, наданих центральними і місцевими органами влади,